

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Правознавство»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Освітня програма	Цивільна безпека
Заняття:	IV семестр (11 чверть)
Лекції	2 години на тиждень
Семінарські	2 години на тиждень
Кількість кредитів	3
Мова викладання	Українська

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Чабаненко Микола Миколайович
Наукова ступінь	доктор юридичних наук
Наукове звання	професор
Посада	професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права НТУ «Дніпровська політехніка»
Контакти	Роб.тел. 0562-756-09-91; моб: 0501582966
E-mail	Chabanenko.m.m@nmu.one
Профайл	http://cgp.nmu.org.ua/ua/vykl.php
Персональна сторінка	https://scholar.google.com.ua/citations?user=ySm66L0AAAAJ&hl=ru
Консультації	ауд.10/314, 1 година на тиждень (згідно графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри)
Місце	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», кафедра кафедри цивільного, господарського та екологічного права, 49005 м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19; 10 корпус, 3 поверх, ауд. 314
Онлайн-консультації	електронна пошта (щоденно, окрім вихідних і святкових днів) Chabanenko.m.m@nmu.one

1. Анотація до курсу

Вивчення курсу «Правознавство» дозволяє ознайомитись із змістом основних правових інститутів, притаманних таким галузям права як конституційне, адміністративне, трудове, цивільне, екологічне право та їх основними категоріями; визначити основні положення теоретичного та прикладного характеру сучасних галузей права України; формувати уміння та навички правильного застосування положень вітчизняного законодавства на практиці в сфері забезпечення цивільного захисту, охорони праці, техногенної безпеки об'єктів і територій; виявити проблеми правового регулювання правовідносин в Україні, виробити навички правового аналізу та наукового обґрунтування напрямів удосконалення чинного законодавства України, що регулює суспільні відносини у сфері забезпечення цивільного захисту, охорони праці, техногенної безпеки об'єктів і територій.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни – формування компетентностей щодо пізнання основних положень права та засад правового регулювання суспільних відносин; формування навичок використання правничої термінології в професійній діяльності; засвоєння норм різних галузей права; підвищення рівня правової культури і правосвідомості для забезпечення неухильного дотримання вимог закону та кваліфікованого його застосування під час професійної діяльності у сфері цивільної безпеки.

Завдання курсу:

- 1) сформувати у здобувачів вищої освіти систему знань про особливості реалізації та застосування норм основних галузей права;
- 2) навчити студентів розуміти зміст та особливості правового регулювання суспільних відносин;
- 3) підвищити здатність здобувачів вищої освіти до критичного та системного аналізу юридичних фактів та правових явищ у сфері права;
- 4) навчити студентів застосовувати норми трудового, сімейного, житлового, цивільного, господарського, фінансового, податкового, адміністративного права та інших галузей права в професійній діяльності;
- 5) ознайомити студентів з основними правовими механізмами вирішення проблем в галузі права теоретичного та прикладного характеру.

3. Результати навчання
3.1 Програмні результати навчання

Шифри результатів навчання (ПРН) та результати навчання	
РНЗ	Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій

3.2. ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Шифр ПРН	Дисциплінарні результати навчання (ДРН)	
	шифр ДРН	зміст
РНЗ	РНЗ.1-36	Знати походження держави та причини її утворення, механізм та форми держави, поняття державного правління, територіального устрою та політичного режиму, співвідношення особи та держави, поняття та ознаки правової держави, знати функції держави в контексті цивільного захисту, охорони праці, техногенної безпеки об'єктів і територій в Україні
	РНЗ.2-36	Формувати знання з питань державно-правового життя в сучасній Україні, високу правову культуру, професійну етику, глибоку повагу до права і соціальних цінностей, гарантії реалізації прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, у тому числі у сфері цивільного захисту та охорони праці.
	РНЗ.3-36	Знати загальну характеристику адміністративного, цивільного, трудового, екологічного права, їх основних інститутів на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати правові засади з цих галузей законодавства щодо забезпечення цивільного захисту, охорони праці, забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.
	РНЗ.4-36	Тлумачити основні правові поняття, аналізувати соціально-значущі проблеми і процес їх правового вирішення, кваліфіковано використовувати методи права на рівні, необхідному для професійної діяльності у сфері цивільного захисту, охорони праці, та забезпечення техногенної безпеки об'єктів і територій.
	РНЗ.5-36	Визначати необхідний закон чи інший нормативно-правовий акт, у ньому – відповідну норму, і правильно застосувати у практичній діяльності у сфері цивільного захисту, охорони праці, та забезпечення техногенної безпеки об'єктів і територій.

4. Структура курсу

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
ЛЕКЦІЇ		45
РНЗ.1-36 РНЗ.2-36	<p>Тема 1. Основи теорії держави та права</p> <p>1. Основні закономірності виникнення держави та права</p> <p>2. Основні теорії походження держави</p> <p>3. Загальна характеристика держави і державної влади</p> <p>4. Поняття і класифікація функцій держави</p> <p>5. Форми здійснення функцій держави</p> <p>6. Особа, суспільство, держава</p>	6
РНЗ.1-36 РНЗ.2-36	<p>Тема 2. Загальне поняття права. Норми права. Правовідносини. Правова поведінка. Юридична відповідальність</p> <p>1. Зв'язок права і держави</p> <p>2. Поняття і ознаки права</p> <p>3. Функції права</p> <p>4. Поняття, ознаки і види соціальних норм. Право в системі соціальних норм</p> <p>5. Система права та її структурні елементи</p> <p>6. Форми (джерела) права</p> <p>7. Нормативно-правові акти</p> <p>8. Правові відносини. Юридичні факти</p> <p>9. Правова поведінка. Правопорушення</p> <p>10. Юридична відповідальність: поняття, мета, ознаки та види. Підстави юридичної відповідальності</p>	7
РНЗ.1-36 РНЗ.2-36 РНЗ.4-36	<p>Тема 3. Основи конституційного права України</p> <p>1. Поняття конституційного права України, його предмет та методи. Конституційно-правові норми та конституційно-правові інститути</p> <p>2. Конституція як Основний закон суспільства та держави</p> <p>3. Загальні засади конституційного ладу України</p> <p>4. Конституційно-правовий статус людини та громадянина в Україні</p>	6
РНЗ.2-36 РНЗ.3-36 РНЗ.4-36 РНЗ.5-36	<p>Тема 4. Основи адміністративного права України</p> <p>1. Поняття, предмет, метод і структура адміністративного права України</p> <p>2. Норми та джерела адміністративного права, адміністративно-правові відносини</p>	6

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	3. Поняття і сутність державного управління та його співвідношення з виконавчою владою 4. Адміністративно-деліктне право 5. Адміністративні стягнення та інші заходи адміністративної відповідальності	
РНЗ.2-36 РНЗ.3-36 РНЗ.4-36 РНЗ.5-36	Тема 5. Основи цивільного права України 1. Поняття, принципи, функції і система цивільного права України 2. Цивільні правовідносин: поняття, склад, види, підстави їх виникнення, зміни та припинення 3. Суб'єкти цивільних правовідносин 4. Об'єкти цивільних правовідносин 5. Поняття і форми права власності в Україні. Суб'єкти права власності та захист їх прав 6. Цивільно-правові договори 7. Загальна характеристика спадкування. Види спадкування 8. Цивільно-правова відповідальність	7
РНЗ.2-36 РНЗ.3-36 РНЗ.4-36 РНЗ.5-36	Тема 6. Основи трудового права України 1. Поняття трудового права та трудових правовідносин 2. Трудовий договір 3. Поняття і види робочого часу і часу відпочинку 4. Заробітна плата 5. Трудова дисципліна і відповідальність працівників	6
РНЗ.2-36 РНЗ.3-36 РНЗ.4-36 РНЗ.5-36	Тема 7. Основи екологічного права України 1. Право природокористування: поняття й види 2. Принципи права природокористування 3. Права та обов'язки природокористувачів 4. Підстави виникнення і припинення відносин природокористування 5. Поняття та підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення	7
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ		45
РНЗ.1-36 РНЗ.2-36 РНЗ.4-36	1. Основні принципи конституційного ладу України (виконання контрольних завдань з аналізу конституційних норм та їх застосування, а також обговорення ключових питань, пов'язаних з правами і свободами людини, розподілом владних повноважень, і функціями державних органів)	10
РНЗ.2-36 РНЗ.3-36 РНЗ.4-36	2. Основні засади адміністративного права України (виконання контрольних завдань, пов'язаних з аналізом адміністративно-правових норм та їх застосуванням у публічному управлінні, а	10

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
РНЗ.5-36	також обговорення ключових питань щодо адміністративних правопорушень, повноважень органів виконавчої влади та механізмів адміністративного оскарження)	
РНЗ.2-36 РНЗ.3-36 РНЗ.4-36 РНЗ.5-36	3. Базові положення цивільного законодавства України (виконання контрольних завдань з аналізу правових норм у сфері приватних відносин, а також обговорення ключових питань, пов'язаних з правом власності, договірними зобов'язаннями, спадкуванням та захистом прав і інтересів громадян)	10
РНЗ.2-36 РНЗ.3-36 РНЗ.4-36 РНЗ.5-36	4. Основні положення трудового права України з акцентом на професійну діяльність (виконання контрольних завдань з аналізу трудових правовідносин, регулювання праці та захисту прав працівників, а також обговорення особливостей застосування трудових норм у професійній сфері, включаючи умови праці, трудові договори та правові аспекти звільнення)	10
РНЗ.2-36 РНЗ.3-36 РНЗ.4-36 РНЗ.5-36	5. Основні принципи екологічного права України, аналіз екологічних наслідків реалізації технічних завдань у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій	5
РАЗОМ		90

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Комп'ютерне та мультимедійне обладнання. Активованій корпоративний акаунт НТУ «ДП» (student.i.p@nmu.one). Microsoft Office 365. Застосунки Microsoft Office: Teams, Forms, Whiteboard, OneNote. Платформа дистанційного навчання НТУ «ДП» Moodle.

Підключення до Internet.

6. Система оцінювання та вимоги

Сертифікація досягнень студентів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання студента за дисципліною.

6.1. Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок здобувачів вищої освіти різних закладів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач вищої освіти отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Оцінювання з курсу навчальної дисципліни «Правознавство» здійснюється з урахуванням розподілу отриманих балів за відповідний вид навчальної діяльності студента: 1) поточне тестування за кожною темою лекційного заняття; 2) підготовка відповідей на контрольні питання до теми; 3) участь у аудиторній роботі на практичних заняттях з відповідями на контрольні питання до теми; 4) підготовка есе, рефератів, презентацій, аналіз практичних ситуацій.

Теоретична частина оцінюється за результатами поточного тестування під час лекції. Кожен з поточних тестів складається з 5 тестових запитань закритого типу з однією правильною відповіддю. За кожен тест здобувач може отримати до 5 балів. Загалом за теоретичну частину здобувач може отримати 35 балів.

Здобувач також може пройти онлайн-курси у форматі «неформальна освіта» із отриманням сертифікатів Міністерства цифрової трансформації України та Національного агентства України з питань державної служби. За умови надання/завантаження сертифікату про успішне опанування освітніх серіалів на платформі Дія.Освіта «Демократія через дії (Модуль 1)» (<https://osvita.diia.gov.ua/courses/democracy-through-actions-module-1>), «Демократія через дії (Модуль 2)» (<https://osvita.diia.gov.ua/courses/democracy-through-actions-module-2>), буде зараховано теоретичну частину курсу за темами 1 та 2: 10 балів.

Практична частина оцінюється за результатами виконання контрольних завдань за кожною темою практичного заняття, що полягають у виконанні завдань під час практичних занять у формі поточного тестування, підготовки відповідей на контрольні питання до теми; підготовка есе, рефератів, презентацій, аналіз практичних ситуацій. При несвоєчасному виконання практичних завдань оцінка знижується вдвічі.

У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується максимум 65 балів.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

ТЕМИ	Теоретична частина	Практична частина
1	5	13
2	5	13
3	5	13
4	5	13
5	5	13
6	5	
7	5	
Всього	35	65
	100	

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (залік)** під час сесії.

Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з 100 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (разом 100 балів). Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

1. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується відповідними нормами «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_запобіг_виявл_плагіат-2025.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Політика щодо використання штучного інтелекту під час опанування курсу регламентується відповідними нормами «Політики щодо використання штучного інтелекту в діяльності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»:

https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Політика_III_2025.pdf.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до чату у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчальному році освітня діяльність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здійснюється відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» <http://surl.li/zopmhq>.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Правознавство».

7.8. Визнання результатів неформальної освіти. Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, регулює «Положення про визнання в НТУ «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» <http://surl.li/eoyod>.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Правознавство [Електронний ресурс]: навч. посібник для здобувачів вищої освіти неюридичних спеціальностей / кол. авт.; за заг. ред. к.ю.н., доц. Т.М. Лежневої. Дніпро: ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2021. 204 с.

3. Тополевський Р.Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с.

4. Теорія держави і права : навчальний посібник/ Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г., Тицька Я О., Атаманова Н.В., Арабаджи Н.Б. Міжнародний гуманітарний ун-т. 2021. 193 с.

5. Правознавство: навчальний посібник, за заг. ред. С.В. Петкова. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. 360 с.

Додаткові

1. Конституційне право України : Підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.

2. Захист особистих немайнових прав особи у судовому порядку. За заг. ред. д.ю.н., проф. Ю.О. Легези. Дніпро: НТУ «Дніпровська політехніка», 2021. 265 с.

3. Чабаненко М.М. Норми аграрного права: загальна характеристика. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2022. № 1. С. 132–136.

4. Чабаненко М.М. Теоретичні та прикладні проблеми правосуб'єктності фермерських господарств без статусу юридичної особи. Юридичний науковий електронний журнал. 2022 № 5. С. 337–341.

5. Пушкіна О.В., Чабаненко М.М. Медіація як спосіб врегулювання адміністративних, господарських, інвестиційних та цивільних майнових правовідносин. Юридичний науковий електронний журнал. №3. 2025. С. 537-540. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-3/129>.

6. Потіп М.М., Чабаненко М.М. Адміністративно-правове забезпечення залучення інвестицій до сфери господарської діяльності та здійснення майнових прав особи. Юридичний науковий електронний журнал. №1. 2025. С. 780-782. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/185>